

HOLLAND BAROQUE

KERSTCONCERT - LES CLOCHES DE NOËL

Samen met de veelbelovende countertenor Kangmin Justin Kim en Franse meesterpercussionist Joël Grare neemt Holland Baroque u mee in een geheime wereld van nooit gehoorde (kerst)geluiden. Het programma staat bol van barokrepertoire, improvisaties en werken van componisten als Cavalli, Marin Marais, Joël Grare, Jacques Brel en laat de sneeuw dwarrelen, de wind suizen en de kerstklokken (les Cloches de Noël) luiden. Met speciale aandacht voor de Clavicloche, de melodische koebelleninstallatie, die Joël Grare voor het eerst in Nederland laat horen.

Joël Grare: *"een paar klingels zijn genoeg om een kudde koeien te herkennen in de Alpen.
Elke bel heeft zijn eigen klank."*

Credits

Countertenor: Kangmin Justin Kim
Slagwerk en Clavicloche: Joël Grare
Viool: Judith Steenbrink, Filip Rekieć
Viola da gamba: Rodney Prada
Contrabas: Michał Bąk
Trombone: Adam Woolf
Luit: Christoph Sommer
Klavencimbel & orgel: Tineke Steenbrink

Voorlopig programma

Schlaf mein Seelchen - Johann Theile (1646-1724)/T. Steenbrink

Campanula Alpestris - J. Grare/J. Steenbrink
Adagio - uit Sonata 2 - G. A. Pandolfi Mealli (1630 - 1670)
O quam suavis - F. Cavalli (1602 - 1676)/T. Steenbrink

Sonnerie de Plein Champs - J. Grare
Il Neige - J. Brel (19-29-1978)/T. Steenbrink

Une Jeune Pucelle/ Il est un petit ange - M. Corrette (1707-1795)/J. Steenbrink

Des pas sous la Neige - J. Grare

Entre le boeuf - Traditional/J. Steenbrink
Les Baricades de Noël - F. Couperin. (1668-1733)/T. Steenbrink
Pour un reposoir - Marc-Antoine Charpentier (1643-1704)/ J. Steenbrink
La Nuit de Rameau - Joseph Noyon (1888-1962)

Sonnerie de Ste. Geneviève du Mont de Paris - Marin Marais (1656-1728)/J. Steenbrink

Les flocons invitent la montagne à danser - J. Grare/J. Steenbrink
La saillie du café - Marin Marais (1656-1728)/J. Steenbrink
Le traîneau sur la neige - J. Grare/J. Steenbrink

Toelichting

Het zaallicht wordt gedurende het concert gedimd. Daarom zal het wellicht lastig zijn deze toelichting tijdens het concert goed te kunnen lezen. U kunt zich nu inlezen of na afloop van het concert deze tekst nog inzien.

Het was ons al tijden zonneklaar: deze kerst wordt een als nooit te voren. Het verhaal uit oeroude tijden klinkt anders dit jaar. Deze kerst gaat minder direct over Jezus, Maria, de herders en de koningen. We bevinden ons ook niet in Bethlehem. We vieren de haast zwarte nachten op het Franse platteland die verlicht worden door sterren aan de hemel en de verijsde sneeuw op de grond.

Je hoort de akkers open kraken door de vrieskou. Zachtjes dwarrelt de sneeuw door de lucht. Het wordt stil op het land. De kou snijdt langs je wangen en je kunt je ogen er bijna niet van open houden. Dan klinken oude klokken over de landerijen als herinneringen aan lang vervlogen tijden. Hier is dit kerstconcert geboren. Een avond die nieuwe klanken voortbrengt. Klanken die verhalen verbeelden die wellicht nog ouder zijn dan de allereerste kerstnacht.

We hebben repertoire verzameld waar klokken centraal staat. Klokken als instrument, en klokken in de muziek zelf. Het programma is sterk Frans georiënteerd. Francesco Cavalli kan zich daar als leraar van Marc-Antoine Charpentier gerust bij aansluiten. De klokjes zijn zo helder en lieflijk in *Schlaf mijn Seelchen* van Johann Theile dat dit stuk onmogelijk kon ontbreken. Hier verbeelden de klokjes de kelken van de in de tekst genoemde bloemen. Mogelijk staan deze bloemen symbool voor de onschuld van de pas geboren Jezus. Daar komt bij dat de muziek goddelijk mooi is, en de tekst het in slaap wiegen van *Jesulein* zo mooi beschrijft dat het bijna pijn doet.

Nadat je het woord *slaap* meermaals gehoord hebt begin je te vermoeden dat in de 17^e eeuw wellicht *de slaap* als een metafoor voor de dood wordt bedoeld. Kerst als voorbode voor Pasen. Het onschuldige kind dat in slaap wordt gezongen heeft dan ook iets droevigs. Veel liederen van vandaag zijn nog uit vroegere tijden dan de barok. Het zijn vaak volksachtige liedjes die later in de kerk hergebruikt werden.

Une jeune pucelle is de kerstversie van *Une jeune fillette*, wat in Italië als *La Monica* bekend is. In Duitsland kennen ze deze 15^e eeuwse melodie als *Ich ging einmal spazieren*, met als geestelijke tegenhanger *Von Gott will ich nicht lassen*. *Entre le boeuf* gaat zelfs terug naar de 13^e eeuw. Het zijn melodieën die de tand des tijds glansrijk hebben doorstaan. Steeds komen er nieuwe versies zelfs uitgevoerd door jazzmuzikanten en popkoren. En ook elektronische versies klinken alsof het ervoor geschreven is. Marin Marais vernoemde een sonate voor viola da gamba, viool en basso continuo naar het klockgelui van de Église St-Etienne-du-Mont: een Gotische kerk gebouwd in de 15e eeuw in hartje Parijs. De drie klokken zijn de basis voor een virtuoze *passacaille* waar de viola da gamba alle mogelijkheden van zijn instrument laat horen. In *Il neige sur Liege* wordt de neerslachtigheid van de winter bezongen. Zelfs de sneeuw is niet meer in staat de vervuiling van de stad te verhullen. Noord-Frankrijk volgens Brel.

Joël Grare neemt eigen stukken mee, geënt op eeuwenoude melodieën. Zo zit in *Campanula alpestris 'nos anges dans les campagnes'* (eer zij god in onze dagen) verstoep. *Campanula Alpestris* is een zeldzame paarse bloem die in het gebied in de alpen bloeit waar de bellen van de Clavicloche door de koeien rondgedragen worden. De bloem heeft een kelk die waait in de wind en daardoor doet denken aan... de koebel. De 200 kilo wegende Clavicloche, ontwikkeld in de Franse Alpen, is vanavond te horen in les Cloches de Noël. Samen met Kangmin Justin Kim en alle musici van Holland Baroque hopen we dat u zult wegdromen naar een wereld vol boventonen en flarden van oude verhalen die telkens opnieuw verteld kunnen worden.

Judith en Tineke Steenbrink

Uitvoerenden **Holland Baroque**

De wereld van barokmuziek is een goudmijn voor componisten, avant-gardisten, avonturiers en realisten. In deze weelde beweegt Holland Baroque. Holland Baroque verenigt Telemann met Chinese klanken van Wu Wei, verbindt Reinbert de Leeuw met Bach en laat horen hoe slagwerkers de hartslag van de barok bepalen. Een rode draad door de programmering is de samenwerking met andere solisten en ensembles, waarmee Holland Baroque precies dat kan doen waarvoor het op handen wordt gedragen: laten horen dat oude tradities nieuwe verhalen kunnen voortbrengen. Het ensemble is het trefpunt voor nieuwsgierige muziekliefhebbers.

Succesvolle ontmoetingen had Holland Baroque met eigenzinnige musici als Leszek Mozdzer, Eric Vloeimans, Lars Ulrik Mortensen, met gezelschappen waaronder Nederlands Kamerkoor, Cappella Amsterdam, Gesualdo Consort, Orkater en vele anderen. Het resultaat van die ontmoetingen verwoordde De Stentor als volgt: 'De instrumenten en de uiteenlopende stijlen contrasteren naar de vorm, maar versterken elkaar naar inhoud. Zo wordt iets nieuws geboren. Dit alles vanuit traditie, vernieuwing, verrassing en een vleugje entertainment.' Barok is nu.

Countertenor **Kangmin Justin Kim** werd geboren in Zuid-Korea en groeide op in Chicago. Hij studeerde zang, opera en muziektheater aan de Northwestern University in Evanston en de Royal Academy of Music in Londen. Kim heeft zich in korte tijd gevestigd als een van de meest gewilde countertenors van zijn generatie en werkte al samen met prestigieuze dirigenten als Sir John Eliot Gardiner, Mark Minkowski en Andrea Marcon. Hij wordt gezien als een vocale virtuoso die, net als Holland Baroque, zich vrij beweegt tussen verschillende genres. Voor zijn interpretatie van de titelrol van Pym ontving hij nominaties als 'Beste Zanger' van het seizoen 2015/16 voor de Duitse theaterprijs Der Faust 2016 en van het tijdschrift Opernwelt als 'Zanger van het jaar 2016'.

Joël Grare is melodisch slagwerker met een voorliefde voor barokmuziek. Omringd door een enorme hoeveelheid aan slagwerkinstrumenten die hij zijn leven lang verzameld heeft, woont hij in een oude 14de eeuwse kapel in Tours. Sinds 1986 bezoekt Grare regelmatig de werkplaats van koebellen bouwer Devouassoud in Chamonix-Mont-Blanc, een schilderachtige plek in de Franse Alpen. Opgericht in 1829 telt dit familiebedrijf zes generaties koebellen makers. Deze bellen worden in het Alpengebied veel gebruikt om te horen waar een koe zich bevindt. Het contact tussen de koebellenfamilie en Grare resulteerde in de ontwikkeling van een nieuw instrument, een melodische koebelleninstallatie: de Clavicloche. De incorrectheid en boventonen die elke bel uniek maken, zorgden ervoor dat dit proces 20 jaar duurde. Grare testte honderden bellen. Uiteindelijk ontstond in 2018 in een instrument van 60 bellen verdeeld over drie en een half octaaf, waarbij sommige noten door meerdere bellen vertegenwoordigd zijn.

Liedteksten

Schlaf mein Seelchen - Johann Theile

Schlaf, mein Seelchen, ich will holen
Tulpen, Nelken, Amaranth,
Tausendschönchen, Feldviolen,
Schlaf, du wertes Menschenkind.
Allerliebstes Jesulein,
Schlaf bei solchen Blumen ein.

Nederlandse tekst:

Slaap kindeke, slaap, ik breng je
Tulpen, anjers, amarinth
Duizendschoon en veldvioletjes
Slaap, jij dierbaar Mensenkind
Slaap maar lekker met al die bloemen

Schlaf, mein Lorbeer, schlaf, mein Röschen,
Schlaf, mein grüner Rosmarin,
Schlaf, in meinem sanften Schöbchen,

Slaap mijn lauriertje, mijn roosje
Slaap, frisse rozemarijn
Slaap op mijn zachte schoot

Schlaf, mein schimmrender Jasmin,
Schlaf, mein süßer Hyazinth,
Schlaf, du solchen Blufrau'n ein.

Schlaf, mein Nektar, schlaf, mein Leben,
Schlaf, mein süßer Alicant,
Schlaf, du grüner Lebens Reben,
Schlaf auf jedes Menschen Hand,
Schlaf, mein süßes Kind in Ruh,
Tu die schönsten Augen zu.

O quam suavis - F. Cavalli

O quam suavis es et decora
Filia Hierusalem, Regina Angelorum,
Regina, Mater et Virgo.
O Maria flos virginum,
Velut rosa vel liliium,
Tuum pro nobis deprecare filium.

Il Neige - J. Brel (1929-1978)

Il neige, il neige sur Liège
Et la neige sur Liège
Pour neiger met des gants
Il neige il neige sur Liège
Croissant noir de la Meuse
Sur le front d'un clown blanc
Il est brisé le cri
Des heures et des oiseaux
Des enfants à cerceaux
Et du noir et du gris
Il neige il neige sur Liège
Que le fleuve traverse sans bruit

Il neige, il neige sur Liège
Et tant tourne la neige
Entre le ciel et Liège
Qu'on ne sait plus s'il neige
S'il neige sur Liège
Ou si c'est Liège
Qui neige vers le ciel
Et la neige marie
Les amants débutants
Les amants promenant
Sur le carré blanchi
Il neige il neige sur Liège
Que le fleuve transporte sans bruit

Ce soir ce soir il neige
Sur mes rêves et sur Liège
Que le fleuve transperce sans bruit

Une Jeune Pucelle - M. Corrette

Une jeune Pucelle de noble cœur,
Priant en sa chambrette son Créateur.
L'ange du Ciel descendant sur la terre
Luy conta le mystère de notre Salvateur.
La Pucelle esbahie de ceste voix,
Elle se peint à dire pour ceste fois:
Comment pourra s'accomplir telle affaire?
Car jamais n'eus affaire à nul homme qui soyt.

Il est un petit ange - M. Corrette

Il est un petit l'ange
Qui jamais li mange;
Dit à moi l'autr (i) jour:
Camarade Alimand,

Slaap, glinsterende jasmijn
Slaap, zoete hyacint
Slaap lekker met al die bloemen

Mijn nectar, mijn leven,
Mijn zoete Alicant
Mijn groene wijnblad van het leven
Slaap op ieders mensenhand
Slaap, kindeke, in alle rust
Doe je prachtige ogen toe.

Nederlandse tekst:

O lieflijke, o schone,
Dochter van Jeruzalem
Koningin der Engelen
Koningin, moeder en maagd
O Maria, maagdelijke bloem
Gelijk een roos of een lelie
Wees onze voorspraak bij uw zoon.

Nederlandse tekst:

't Sneeuwt boven Luik
en de sneeuw
trekt wanten aan
om te sneeuwen boven Luik
de Maas, steeds zwarter, trekt een streep
over het voorhoofd van een witte clown
gesmoorde kreet
van uren, vogels,
kinderen met hoepels
en zwart en grijs
blijft het sneeuwen boven Luik
waar de rivier een streep door trekt

het sneeuwt, sneeuwt boven Luik
en de sneeuw draait
zo tussen de lucht en Luik
dat je niet meer weet of 't sneeuwt,
sneeuwt boven Luik
of dat juist Luik
naar de lucht toe sneeuwt
en de sneeuw huwt
prille geliefden
die wandelen
op het besneeuwde plein
't sneeuwt, 't sneeuwt boven Luik
door de rivier geluidloos weggevoerd

de hele avond valt er sneeuw
over mijn dromen en over Luik.
door de rivier geluidloos weggevoerd

Nederlandse tekst:

Een jonge maagd met een nobel hart,
bidt tot haar Schepper in haar kamer.
De engel, neerdalend uit de hemel naar de aarde,
vertelde haar het mysterie van onze Heiland.
De maagd, verbaasd over deze stem,
was ontroerd en stamelde:
'Hoe kan zoiets gebeuren?
Want ik heb nooit met een man te maken gehad.'

Nederlandse tekst:

Een kleine engel met vleugels
Die nooit eet,
Vertel me onlangs:
Mijn Duitse vriend,

Prends ton juste-au-corps
Et ton l'habiliment.
Fiens foir sti pouponne.
Quoique tout p'tit, li est grand.
Li l'être dans l'étable;
Li l'être misérable;
Il n'avoir point de coffre;
Li n'avoir rien qui fiauffe;
Li l'être paufrement bien misérablement.

Entre le boeuf - Traditional

Entre le boeuf et l'âne gris
Dort, dort, dort le petit fils,
Mille anges divins, mille séraphins,
Volent à l'entour de ce grand Dieu d'amour.

Entre les pastoureux jolis
Dort, dort, dort le petit fils,
Mille anges divins, mille séraphins,
volent à l'entour de ce grand Dieu d'amour.

Entre les roses et les lis
Dort, dort, dort le petit fils
Mille anges divins, mille séraphins,
Volent à l'entour de ce grand Dieu d'amour.

La Nuit de Rameau - Joseph Noyon (1888- 1962)

O Nuit! viens apporter à la Terre
Le calme enchantement de ton mystère.
L'ombre qui l'escorte est si douce!...
Si doux est le concert de tes voix chantant
l'espérance!...
Si grand est ton pouvoir, transformant tou en rêve
heureux!

O Nuit! oh! laisse encore à la Terre
Le calme enchantement de ton mystère.
L'ombre qui t'escorte est si douce!...
Est-il une beauté aussi belle que le rêve?
Est-il de vérité plus douce que l'espérance?...

Le Traîneau sur la neige - J. Grare

Ding... Dong...
Ding... Dong...
Ding. Dong, Ding. Dong.
Ding-Dong Ding-Dong
Di-Do-Ding Dong-Dong

Le traîneau sur la neige
file et glisse, file et glisse
Le traîneau sur la neige
au pays du blanc

Bien vêtus, bien au chaud
nous suivons la cadence
sous le regard des sapins
aux lourdes branches enneigées

Ding... Dong...
Ding... Dong...
Ding. Dong, Ding. Dong.
Ding-Dong Ding-Dong
Di-Do-Ding Dong-Dong

Le traîneau sur la neige
de ses grelots si joyeux
enchante nos oreilles
nous ballote et nous berce

Doe je jas aan,
Trek je kleren aan,
Kom en zie de kleine baby.
Ook al is hij klein, hij is geweldig.
Hij ligt in een stal,
In een zielige staat
Hij heeft geen geldkist
En niets om hem warm te houden,
Want hij is ellendig arm.

Nederlandse tekst:

Tussen os en ezel
slaapt het kindeke klein
Duizend engelen uit de hemel, duizend serafijnen
Zweven rond deze grote God van Liefde

Temidden van blijde herders
slaapt het kindeke klein
Duizend engelen uit de hemel, duizend serafijnen
Zweven rond deze grote God van Liefde

Tussen rozen en lelies slaapt
het kindeke klein
Duizend engelen uit de hemel, duizend serafijnen
Zweven rond deze grote God van Liefde

Nederlandse tekst:

O nacht, breng de weldadige verrukking
van jouw mysterie naar de Aarde
de schaduw daarachter is zo aangenaam
net zo aangenaam als de samenklank
van jouw stemmen die de verwachting bezingen
zo sterk is jouw kracht die alles verandert in een
blijde droom

O nacht, ach blijf jouw weldadige geheimzinnigheid
Over de Aarde gaan
De schaduw achter je voelt zo heerlijk
Bestaat er iets mooiers dan dromen?
Is er een aangzamere waarheid dan de
verwachting?

Nederlandse tekst:

Ding... Dong...
Ding... Dong...
Ding... Dong...
Ding. Dong, Ding. Dong.
Ding-Dong Ding-Dong
Di-Do-Ding Dong-Dong

De slee in de sneeuw
gaat er en glijdt er
De slee in de sneeuw
over het witte land

Lekker warm aangekleed
gaan we mee in het ritme
Langs sparren
met zwaar besneeuwde takken

Ding... Dong...
Ding... Dong...
Ding. Dong, Ding. Dong.
Ding-Dong Ding-Dong
Di-Do-Ding Dong-Dong

De slee in de sneeuw
brengt ons in verrukking
met zijn vrolijke belletjes
en schudt ons en wiegt ons

Le traîneau sur la neige
au rythme du cheval
dont les clochettes si légères
nous donne envie de chan-an-ter

Kling Kling Kling Kling
Tintent, Tintent, Tintent, Tintent
Quelle douce mélodie
Din-DoDing-Dong
Nous voici partis, loin de tout
pour l' plus beau des voyages
au pays du blanc
loin de tout et
loin des grands

la la-la-la la
la la-la-la la
la la-la-lal la la
la la la

Aaaaahhhh

Il fait sombre soudain
quittons vite ce couloir

Le blanc revient
Tourbillonnent les flocons

Tiouuuuu
Ding-Dingue-Dong

Le traîneau sur la neige
file et glisse, file et crisse
Le traîneau sur la neige
scintillante et glacée

Epousons sa cadence
insouciantes et grisés

Clique-clique-cliquetitis
Cliquetis-cliquetas (x2)

Nos cris de joie se répandent
résonnent dans la vallée

Kling Kling Kling Kling
Tintent, Tintent, Tintent, Tintent
Quelle douce mélodie
Din-DoDing-Dong
Nous voici rev'nus, près des grands,
du plus beau des voyages
du pays du blanc
que nous n'oublierons jamais

Ding... Dong
Ding... Dong
Di-di-di-ding ding-ding
Dong. Ding-ding Ding-ding
Dong
Ding... Dong
Ding... Dong
Ding.....

met de slee in de sneeuw
op 't ritme van het paard
dat met z'n zacht klinkende belletjes
ons laat zi-ingen

Kling Kling Kling Kling
Klinkt het, Klinkt het, Klinkt het, Klinkt het
Wat 'n heerlijk geluid
Din-DoDing-Dong
Daar gaan we dan, ver van alles,
't mooiste uitje
dat je je kunt voorstellen
weg van alles over 't witte land
weg van de grote mensen

la la-la-la la
la la-la-la la
la la-la-lal la la
la la la

Aaaaahhhh

't wordt ineens donker
laten we snel hier weggaan

dan wordt het weer wit
dwarrelen er vlokjes

Tiouuuuu
Ding-Dingue-Dong

De slede in de sneeuw
gaat er en glijdt er, gaat er en knarst
de slee in de sneeuw
glinsterend en beijzeld

We bewegen mee in cadans
onbezorgd en uitgelaten

klikkerdeklakl (x2)

Onze vreugdekreten verspreiden zich
weerklinken in het dal

Kling Kling Kling Kling
Klinkt het, Klinkt het, Klinkt het, Klinkt het
Wat 'n heerlijk geluid
Din-DoDing-Dong
dan zijn we weer terug bij de grote mensen
deze schitterende tocht
door het besneeuwde land
zullen we nooit meer vergeten

Ding... Dong
Ding... Dong
Di-di-di-ding ding-ding
Dong. Ding-ding Ding-ding
Dong
Ding... Dong
Ding... Dong
Ding.....

Vriend worden van Holland Baroque? Dat kan al vanaf 40 euro per jaar. We kunnen je steun goed gebruiken.
www.hollandbaroque.com